

แผนพัฒนาหมู่บ้าน (พ.ศ.2566-2570)

บ้านมาบจันทร์ หมู่ที่ 7 ตำบลแก่ง
อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

จัดทำเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2564

จัดทำโดย

คณะกรรมการหมู่บ้านมาบจันทร์

คำนำ

การจัดแผนหมู่บ้าน ฉบับนี้ มีความสำคัญยิ่งต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการตนเองของคนในหมู่บ้าน ผ่านกลไกการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนโดยมีการค้นหารวบรวมข้อมูล ความรู้ และสร้างกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านเชื่อมโยงสอดคล้องกับ ปัญหาและความต้องการที่แท้จริง สามารถแก้ไขปัญหาหมู่บ้านเผชิญร่วมกันอยู่ได้ รวมทั้งก่อเกิดการ ค้นหาศักยภาพ จากทรัพยากรธรรมชาติ ฝีมือ ทักษะของคนในหมู่บ้านลดการพึ่งพาจากภายนอกเพื่อให้หมู่บ้านเข้มแข็งและ พึ่งตนเองได้

สำหรับกระบวนการทบทวนและปรับปรุงแผนหมู่บ้าน บ้านมาบจันทร์ หมู่ที่ 7 ได้ก่อเกิดจากกลไกของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่เป็นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน พร้อมทั้งการส่งเสริมการสนับสนุน จากส่วนราชการ/ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันบูรณาการปัญหาและความต้องการจากหมู่บ้านผ่านเวที ประชาคมหมู่บ้านที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจากข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บนำมาการวิเคราะห์ข้อมูลจนไปสู่ การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของ โดยกำหนดออกมา 3 กลุ่ม โครงการ/กิจกรรม คือ โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการได้เอง โครงการ/กิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกันกับ หน่วยงานภายนอก และโครงการ/กิจกรรมที่ต้องขอรับการสนับสนุนจากภายนอก

คณะกรรมการหมู่บ้าน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนหมู่บ้าน เล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงาน ราชการภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการประสานเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาเทศบาล เมือง/เทศบาลนคร องค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาทุกระดับ เพื่อการแก้ไขปัญหาและ ตอบสนองความต้องการของหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึงและเป็นประโยชน์ต่อการพึ่งพาตนเองได้ของหมู่บ้านต่อไป

คณะกรรมการหมู่บ้าน
เดือน กุมภาพันธ์ 2564

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน	๑
ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๘
๒.๑ วิเคราะห์ปัจจัยภายใน (จุดอ่อน จุดแข็ง)	
๒.๒ วิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (โอกาส ภัยคุกคาม)	
๒.๓ วิเคราะห์ปัญหาของชุมชน	
ส่วนที่ ๓ แผนงาน/โครงการของชุมชน	๒๑
๓.๑ แผนงาน/โครงการ เรียงตามลำดับความสำคัญ	
๓.๒ แผนงาน/โครงการ แยกแต่ละด้าน	
ส่วนที่ ๔ การทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน	๓๒
ภาคผนวก	

ส่วนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. แผนที่หมู่บ้าน

2. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านมาบจันทร์แยกออกมาจากหมู่ที่ 1 บ้านเขายายชুমซึ่งชาวบ้านได้เล่าต่อ ๆ กันมาว่า เดิมบริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านมาบจันทร์เป็นถนนลูกรัง ซึ่งในบริเวณนั้นมีต้นไม้ที่เรียกกันว่า “ต้นจันทร์” มีขนาดใหญ่มาก ในช่วงฤดูฝน รถขับผ่านมักจะมาติดหล่มที่บริเวณนี้ ซึ่งต้องใช้เชือกมัดกับต้นจันทร์ เพื่อวินรถขึ้นเป็นประจำจนชาวบ้านเรียกกันติดปากมาว่า “บ้านมาบจันทร์”

3. พื้นที่ทั้งหมดไร่ หรือ.....16.....ตารางกิโลเมตร

4. สถานที่สำคัญของหมู่บ้านมาบจันทร์ หมู่ที่

4.1 วัดมาบจันทร์ จำนวน 1 แห่ง

4.2 สำนักสงฆ์ป่าสัก จำนวน 1 แห่ง

4.3 ป่าชุมชน จำนวน 2 แห่ง ได้รับรางวัลป่าชุมชนระดับจังหวัดโครงการอนุรักษ์ป่ารักชุมชน ประจำปี 2556

1) ป่าชุมชนสำนักสงฆ์ป่าสัก

2) ป่าชุมชนกระท้อนลาย

4.4 หอกระจายข่าว จำนวน 1 แห่ง

4.5 ศาลาประชาคม จำนวน 1 แห่ง

4.6 ศูนย์จัดการศัตรูพืช จำนวน 1 แห่ง

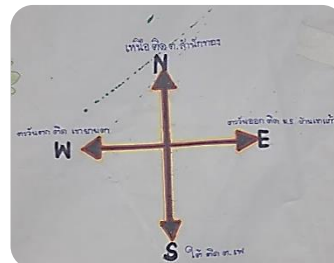
4.7 ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข จำนวน 1 แห่ง
ได้รับรางวัลพระราชทานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ประจำปี 2558

5. อาณาเขต

หมู่บ้านมาบจันทร์ ตั้งอยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลแก่ง อำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง ห่างจากอำเภอมืองระยอง ไปทางทิศ 24.2 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดระยอง ไปทางทิศ 37.2 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่ที่ 3 ตำบลสำนักทอง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ที่ 6 ตำบลเพ
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่ที่ 5 ตำบลแก่ง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เขายายดา

6. ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านมาบจันทร์ หมู่ที่ 7 มีพื้นที่ทั้งหมดไร่ หรือ....16....ตารางกิโลเมตร มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นเนินเขาสลับที่ราบลาด

7. จำนวนประชากร รวมทั้งสิ้น 591 คน แยกเป็น ชาย 295 คน หญิง 296 คน

7.1 ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี) บริบูรณ์ขึ้นไป) รวมทั้งสิ้น 143 คน แยกเป็น

ชาย 68 คน หญิง 75 คน

7.2 คนพิการ รวมทั้งสิ้น.....3.....คน แยกเป็น

ชาย....2.....คน หญิง....1.....คน

8. จำนวนครัวเรือน 166 ครัวเรือน

คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักโดยเฉพาะการทำสวนผลไม้ ทั้งมังคุด ทุเรียนเงาะ รวมไปถึงมีการทำสวนยางพารา และการปลูกพืชผักสวนครัว นอกจากนี้หลายครอบครัวยังมีการแปรรูปผลไม้ เช่น ทุเรียนทอด ทุเรียนกวน เป็นต้น และบางครอบครัวก็จะรับจ้างทั่วไปตามสวนต่าง ๆ รวมไปถึงการออกไปทำงานนอกพื้นที่โดยเฉพาะการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

9. การประกอบอาชีพ

- 9.1 อาชีพหลักของครัวเรือน
  - 9.1.1 อาชีพทำสวนผลไม้
  - 9.1.2 อาชีพสวนยางพารา
- 9.2 อาชีพเสริมหรืออาชีพรอง
  - 9.2.1 อาชีพวิสาหกิจหมู่บ้าน
  - 9.2.2 อาชีพค้าขาย

10. หมู่บ้าน

มีรายได้ 38,000บาท/ปี

รายจ่าย 38,000บาท/ปี

มีหนี้สิน 15 % /ปี

11. ข้อมูลด้านการบริหารหมู่บ้าน

11.1 ผู้นำหมู่บ้าน

1. นางวันดี อินทร์พรหม	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นางสาวศศิเพ็ญตาภรณ์ สิทธิชัย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายจรูญ สู้ทัดสันต์	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแก่ง
4. นายธงชัย พงษ์ศิลา	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแก่ง

11.2 คณะกรรมการหมู่บ้าน

1. นางสาววันดี อินทร์พรหม	ประธาน
2. นายรงค์ มีมงคล	รองประธานคนที่ 1
3. นางสาวพิจาริณี วรสาทา	รองประธานคนที่ 2
4. นายธงชัย พงษ์ศิลา	กรรมการหมู่บ้าน
5. นายจรูญ สู้ทัดสันต์	กรรมการหมู่บ้าน
6. นายเทียนชัย สาธุทิศ	กรรมการหมู่บ้าน
7. นางจำแลง สาธุทิศ	กรรมการหมู่บ้าน
8. นางช่อนกลิ่น เสนาะน้อย	กรรมการหมู่บ้าน
9. นางสมเกียรติ พลศิลป์	กรรมการหมู่บ้าน
10. นางสาวศศิเพ็ญตาภรณ์ สิทธิชัย	กรรมการหมู่บ้าน
11. นางอนงค์ สายแก้ว	กรรมการหมู่บ้าน
12. นายมานพ พุ่งเฟื่อง	กรรมการหมู่บ้าน
13. นางเกษร แสงกระจ่าง	กรรมการหมู่บ้าน
14. นางนพเก้า พันธุ์สุวรรณ	กรรมการหมู่บ้าน
15. นายบุญธรรม เงินเปี่ยม	กรรมการหมู่บ้าน
16. นายวินัย ยอดพรหม	กรรมการหมู่บ้าน

11.3 อาสาสมัครสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

1. นายไพฑูรย์ สวัสดิ์สัน	ประธาน
2. นายจรูญ สู้ทัดสันต์	รองประธาน
3. นายสุนทร พงษ์ศิลา	เลขานุการ
4. นางสาวศศิเพ็ญตาภรณ์ สิทธิชัย	กรรมการ
5. นางกาญจนา เสียงดัง	กรรมการ
6. นางบุหงา ศรีชะลา	กรรมการ
7. นางช่อนกลิ่น เสนาะน้อย	กรรมการ

8. นายวรงค์	มีมงคล	กรรมการ
9. นางนวรรตน์	เสาะแสวง	กรรมการ
10.นางนพเก้า	พันธ์สุวรรณ	กรรมการ
11. นางวิมล	พลศิลป์	กรรมการ
12. นายประเทือง	พลอยศิริ	กรรมการ
13. นายวิสุจ	พรหมเวช	กรรมการ
14. นายโสภณ	คำนึ่งคิด	กรรมการ
15. นางสาวกฤษณา	ศรีชะลา	กรรมการ

12. จำนวนกลุ่มกิจกรรม/อาชีพ มีจำนวน 7 กลุ่ม ดังนี้

12.1 กลุ่มการพัฒนาสตรีบ้านมาบจันทร์

คณะกรรมการพัฒนาสตรีบ้านมาบจันทร์

1. นางเกสร	แสงกระจ่าง	ประธาน
2. นางปราณี	สวัสดิ์ล้วน	รองประธาน
3. นางสุนทร	พงษ์ศิลา	เลขานุการ
4. นางบุญธรรม	แสงกระจ่าง	เหรัญญิก
5. นางสาวกฤษณา	ศรีชะลา	ประชาสัมพันธ์
6. นางกาญจนา	เสียงดัง	ปฏิคม
7. นางสาวบัว	พลอยศิริ	กรรมการ
8. นางจำแลง	सानุทิศ	กรรมการ
9. นางนลินรัตน์	ภักดีภูวเศรษฐ์	กรรมการ
10.นางช่อนกลิ่น	เสนาน้อย	กรรมการ
11.นางสาวศศิเพ็ญตาภรณ์	สิทธิชัย	กรรมการ
12.นางนวรรตน์	เสาะแสวง	กรรมการ
13.นางกุหลาบ	ขวัญม่วง	กรรมการ
14.นางวิมล	พลศิลป์	กรรมการ

กลุ่มวิสาหกิจหมู่บ้าน

12.2 คຸ່ມທີ່ 1 ເຫີດຟາງ ສ້າງອາຊີບ ຈຳນວນ 30 ຄົວເຮືອນ
ຄະນະການບໍາເລີນຄຸ່ມ

1. ນາງສາວພິຈາຣີນີ	ວຽກວາງ	ປະຮານ
2. ນາງປຸ້ນຍຸນຸຊ	ກໍ່ເກື້ອ	ຮອງປະຮານ
3. ນາງສາວກນກວຽຣນ	ປະຈຽບພັນທ໌ສ໌ຕຣີ	ເຫຣັຍຸຍຸຍິກ
4. ນາງບຽຣທມ	ລີ້ມສິຣີ	ເລຂານຸການ
5. ນາງສາວວຽຣນິກາ	ວຽກວາງ	ປຸກິດມ
6. ນາງຈິຣະກາ	ຊນະຊັຍ	ປະຊາສັມພັນທ໌
7. ນາຍວິສຸຕີ	ພຽກເວຊ	ກຽຣມການ
8. ນາງສາວຽຣຣັດ	ບຳຽຣຸງສຸຊ	ກຽຣມການ
9. ນາງຈາຽຣຸຈິນທ໌ຣ	ຈຽຣຸງຈິດເຈຣີຍຸຍຸກຸລ	ກຽຣມການ

12.3 ຄຸ່ມທີ່ 2 ຜູກຜ້າ ປາສ໌ກຣັກສວຍ ຈຳນວນ 29 ຄົວເຮືອນ
ຄະນະການບໍາເລີນຄຸ່ມ

1. ນາງສາວຈຳແລງ	ສານຸທິດ	ປະຮານ
2. ນາຍຈຽຣຸຍຸ	ສຸທັດສິນທ໌	ຮອງປະຮານ
3. ນາງສາວສຕີເພັຍຸຕາກຽຣນ	ສິທິຊັຍ	ເຫຣັຍຸຍຸຍິກ
4. ນາງອນງັດ	ສາຍແກ້ວ	ເລຂານຸການ
5. ນາງສາວມນທິຽາ	ເຈຣີຍຸພຽ	ປຸກິດມ
6. ນາງຈຸທາມາດ	ຍອດພຽກເມ	ປະຊາສັມພັນທ໌
7. ນາງສາຍບັວ	ພລອຍສິຣີ	ກຽຣມການ
8. ນາຍປຽຣມວລ	ໄຊຍສິທິ	ກຽຣມການ
9. ນາງສາວເຕືອນ	ເຈຣີຽມຍ໌	ກຽຣມການ

12.4 คຸ່ມທີ່ 3 น้ำพริกแกง มาบจันทร์ หมู่ที่ 7 จำนวน 22 ครัวเรือน

คณะกรรมการบริหารคຸ່ม

1. นางช่อนกลิ่น	เสนาะน้อย	ประธาน
2. นางสาวนิภาพรรณ	เสนาะน้อย	รองประธาน
3. นางปราณี	สวัสดิ์สัน	เหรัญญิก
4. นางสาวพิมพ์พร	นนทร์ตัน	เลขานุการ
5. นางกมลวรรณ	คำนึ่งคิด	ปฏิคม
6. นางสาวณัฐนิชา	ยาทา	ประชาสัมพันธ์
7. นางสมเกียรติ	พลศิลป์	กรรมการ
8. นางละไม	ญาติบำรุง	กรรมการ
9. นางสาวมลทิรา	เจริญพร	กรรมการ

12.5 คຸ່ມທີ່ 4 กลุ่มปุ๋ยหมักเกษตรอินทรีย์ ประดู่ในสามัคคี จำนวน 23 ครัวเรือน

คณะกรรมการบริหารคຸ່ม

1. นางเกษร	แสงกระจ่าง	ประธาน
2. นางธัญพร	แสงกระจ่าง	รองประธาน
3. นางสุนทร	พงษ์ศิลา	เหรัญญิก
4. นางศิริวรรณ	มนต์ดำรงสัตย์	เลขานุการ
5. นายประเสริฐ	แสงกระจ่าง	ปฏิคม
6. นางภัสพร	อักษรดี	ประชาสัมพันธ์
7. นายกิตติภัส	แสงกระจ่าง	กรรมการ
8. นายสมคิด	สุทัตสัน	กรรมการ
9. นางอำพรรณ	แสงไพบุลย์	กรรมการ

12.6 คຸ່ມທີ່ 5 ป่าหมู่บ้าน กระทอนลาย จำนวน 37 ครัวเรือน

คณะกรรมการบริหารคຸ່ม

1. นางเกษร	แสงกระจ่าง	ประธาน
2. นางธัญพร	แสงกระจ่าง	รองประธาน
3. นางสุนทร	พงษ์ศิลา	เหรัญญิก
4. นางศิริวรรณ	มนต์ดำรงสัตย์	เลขานุการ
5. นายประเสริฐ	แสงกระจ่าง	ปฏิคม
6. นางภัสพร	อักษรดี	ประชาสัมพันธ์
7. นายกิตติภัส	แสงกระจ่าง	กรรมการ
8. นายสมคิด	สุทัตสัน	กรรมการ
9. นางอำพรรณ	แสงไพบุลย์	กรรมการ

12.7 คຸ້ມທີ່ 6 กะปิสามหลัง จำนวน 30 ครั้วเรือน

คณะกรรมการบริหารคຸ້ມ

1. นางบุญธรรม	แสงกระจ่าง	ประธาน
2. นางนลินรัตน์	ภักดีภูวเสถียร	รองประธาน
3. นางกุหลาบ	ขวัญมวง	เหรัญญิก
4. นางสาวบัว	พลอยศิริ	เลขานุการ
5. นางรุจิรา	รุจิวงศ์	ปฎิคม
6. นางก้านทอง	ยารัตน	ประชาสัมพันธ์
7. นางมาลี	ครองดำรงศสกุล	กรรมการ
8. นางช่อผกา	แสงกระจ่าง	กรรมการ
9. นางสาวกรรณิมา	อาจศาสตร์	กรรมการ

12.8 ต้นทุนภายในหมู่บ้าน

ผู้รู้/ปราชญ์

1. นายประสิทธิ์	แสงกระจ่าง	ประธาน อสม. มีสมาชิกทั้งหมด 15 คน
2. นางช่อนกลิ่น	เสนาน้อย	ปราชญ์น้ำพริกแกง
3. นางบุญธรรม	แสงกระจ่าง	ปราชญ์กะปิ
4. นางบรรทม	ลิ้มศิริ	ปราชญ์เห็ดฟาง
5. นางเกษร	แสงกระจ่าง	ปราชญ์ปุ๋ยหมัก
6. นางจำแลง	सानุทิศ	ปราชญ์ผูกผ้า
7. นายวงศ์	มีมงคล	ปราชญ์ป่าหมู่บ้าน
8. นางวิรัชฐา	ยศสินศักดิ์	ปราชญ์จักรสาน
9. นางสุนทร	พงษ์ศิลา	ผู้นำอาสาพัฒนาหมู่บ้าน

13. กองทุนในหมู่บ้าน มีจำนวน..2.....กองทุน ดังนี้

- 13.1 กองทุนหมู่บ้าน มีจำนวน.....1.....กองทุน มีงบประมาณรวม.....2,300,000บาท
- 13.2 กลุ่มออมทรัพย์บ้านมาบจันทร์ มีจำนวน.....1.....กองทุน มีงบประมาณรวม....80,000บาท

14. ข้อมูลคมนาคม/สาธารณูปโภค

14.1 การเดินทางเข้าหมู่บ้านจากอำเภอเมืองระยอง ใช้ทางหลวง (สาย 36) ระยะทาง 24 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 1012 ระยะประมาณ 3 กิโลเมตร ถึงใจกลางหมู่บ้าน เป็นต้น

14.2 สาธารณูปโภค

1. มีไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน
2. ประปาหมู่บ้าน จำนวน 4 แห่ง
3. ศาลาประชาคม จำนวน 1 แห่ง

14.3 แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

1. ลำราง จำนวน 4 แห่ง
2. คลอง จำนวน 3 แห่ง
  - 2.1 คลองจินดา กว้าง 4.00 เมตร ยาว 4 กิโลเมตร ลึก 6.00 เมตร
  - 2.2 คลองตาเนตร กว้าง 4.00 เมตร ยาว 5 กิโลเมตร ลึก 3.00 เมตร
  - 2.3 คลองกระท้อนลาย กว้าง 3.00 เมตร ยาว 2 กิโลเมตร ลึก 3.00 เมตร
3. สระหลวง จำนวน 2 ลูก

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นในหมู่บ้าน

1. บ่อบาดาล จำนวน 42 ลูก
2. ประปาหมู่บ้าน จำนวน 4 แห่ง
3. บ่อน้ำตื้น จำนวน 113 ลูก

ต้นพระเจ้าห้าพระองค์

ต้น พระเจ้า 5 พระองค์เป็นต้นไม้ ให้ร่มเงา แผ่พุ่มกว้าง ทรงสูง แผ่คลุมพื้นที่กว้าง ดอก เป็นสี เหลืองปนเขียว เวลาที่มีดอกจะสวยงามน่าชมมาก “ผล” รูปกลมรีเล็กน้อย แบ่งเป็นพู 5 พู แต่ละพูจะมีรูปคล้ายพระ เรียงรอบผลห้าองค์ จึงถูกตั้งชื่อตามลักษณะผลว่า ต้น “พระเจ้าห้าพระองค์” เป็นไม้ศิริมงคล ใ้ใบ ดอก และผล ประกอบพิธีกรรมสำคัญต่างๆ ของคนโบราณทั้งไทย ลาว พม่า เขมร และจีน ซึ่งมีความเชื่อตรงกันว่า มีเทพต่างๆ สิงสถิตคอยปกป้องรักษาให้คนหรือสัตว์ไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน มีความเมตตาช่วยเหลือกัน ให้รู้จักรักษาความรักความ ดีต่อกัน รู้จักรักพวกพ้อง และถนอมกำเนิด หากเดินทางไกลก็แคล้วคลาดปลอดภัย

บางครั้งก็มีการใช้เมล็ดพระเจ้าห้าพระองค์เป็นเครื่องรางของขลังคู่กับคาถาพระเจ้าห้าพระองค์ด้วย ผลพระเจ้าห้าพระองค์ ถือเป็นของขลังที่มีพุทธคุณโดดเด่นทางเมตตามหานิยม มหาเสน่ห์ ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรือง ในหน้าที่การงาน มีโชคลาภและโภคทรัพย์อุดมสมบูรณ์ เสริมสิริมงคล และขจัดความชั่วร้ายต่าง ๆ ทำให้แคล้วคลาด จากอันตราย บางคนก็นำเมล็ด “พระเจ้าห้าพระองค์” ไปเข้าพิธีปลุกเสกเพิ่มอภิทธิฤทธิ์ในทางอยู่ยงคงกระพันเมล็ด ของต้น “พระเจ้าห้าพระองค์” มีสรรพคุณเป็นสมุนไพรและนิยมใช้กันมาช้านานแล้ว โดย ในยุคสมัยก่อนคนไทยเป็น โรค “ฮิต” กันมาก เมื่อเป็นแล้วจะทรมานมาก ในการรักษา มีวิธีแบบง่ายๆ คือ เอาผลแห้ง ของ “พระเจ้าห้า พระองค์” ผนกับหินลับมีด ผสมกับน้ำให้ชื้นแล้วเอาน้ำที่ฝนได้ใช้บริเวณที่เป็น “ฮิต” หรือบริเวณที่เป็นเม็ดผื่นคัน ชนิดเรื้อรัง โดยทาบ่อยๆ จะทำให้อาการที่เป็นอยู่ค่อยๆทุเลาลงและแห้งหายได้ในที่สุด

มองเผินๆ 'บ้านมาบจันทร์' ชุมชนเล็กๆ ในตำบลแก่ง อำเภอมือง จังหวัดระยอง อาจดูไม่ต่างจากชุมชนอื่นๆ ในละแวกนั้นสักเท่าไร ไม่ว่าจะป็นด้านภูมิประเทศแบบพื้นที่ลุ่ม-ดอน ที่โอบน้ำด้วยแนวเขา ปกคลุมไปด้วยความเขียวชอุ่มของผืนป่า สลับกับพืชไร่ พืชสวน ที่มีทั้งพืชผักผลไม้ที่ชาวบ้านเก็บกินเก็บขาย หมุนเวียนสร้างรายได้ตลอดทุกฤดูกาล ใครจะรู้ว่าสิ่งที่เห็นในปัจจุบัน กับภาพในอดีต ย้อนกลับไปเมื่อกว่า 10 ปีก่อนหน้านี้ สภาพความเป็นอยู่ของคนที่นี่เรียกตัวเองว่าชาวเขา ที่ต้องเผชิญหน้ากับไฟป่า และปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงในช่วงหน้าแล้ง ย้อนเวลากลับไปรู้จักความเป็นมา กว่าที่จะผ่านวิกฤติใหญ่ มาเป็น 'บ้านมาบจันทร์ แหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศ' ที่หลายคนรู้จักและประทับใจ จากปากของชาวบ้านหัวใจนักสู้แห่งนี้ด้วยกัน

ย้อนกลับไปเมื่อปี 2553 บ้านมาบจันทร์ ชุมชนเล็กๆ บริเวณเทือกเขาขยายตาแห่งนี้ เคยประสบกับปัญหาใหญ่ ทั้งในเรื่องภัยแล้งที่ก่อให้เกิดไฟป่า ในหน้าฝนก็ไม่มีการบริหารจัดการน้ำที่เป็นระบบ จึงทำให้ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างหนัก ส่งผลให้ต้องซื้อน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในทุกปี สิ่งที่ยังคงหลอมรวมใจชาวบ้านเอาไว้ก็คือความสามัคคีกลมเกลียว และการเสียสละของผู้นำชุมชนที่ยืนหยัด คิดหาทางบำบัดแก้ไขเพื่อให้บ้านมาบจันทร์แห่งนี้พ้นวิกฤตินี้ไปได้

“เมื่อก่อนเราคิดว่าเราเป็นพวกชาวเขา ไม่มีที่เพาะปลูก ไม่มีที่ทำกินทุกหน้าแล้งต้องรับมือกับไฟป่า และภาวะการ ไม่มีน้ำดื่มน้ำใช้ ความทุกข์ยากจึงทำให้เราต้องรวบรวมพลังกันต่อสู้ จึงเริ่มรวมกลุ่มทั้งผู้นำท้องถิ่น และชาวบ้านศึกษาหาความรู้เรื่องป่า และเข้าขอความช่วยเหลือจากกรมป่าไม้ ในที่สุดก็ได้เข้าร่วมในโครงการปลูกป่า ในพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าฯ จำได้ดีว่าชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ทุกคนแม้แต่ภิกษุสามเณรก็ยังมาร่วมด้วยช่วยกันปลูกป่า จนเราได้พื้นที่ป่ามากกว่า 700 ไร่ เมื่อป่าสมบูรณ์ ประกอบกับเราเริ่มเรียนรู้รับมือกับไฟป่าได้ ก็เหลือแต่ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เราก็หาข้อมูลกันต่อว่าจะบริหารจัดการน้ำยังไง เก็บน้ำในช่วงฝนยังไง

จนได้ไปเห็นในทีวี ว่ามีโครงการทำฝายที่ลำปาง ก็คิดทันทีว่าทำยังไงจะทำฝายได้บ้าง เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้เลยแนะนำให้เราไปคุยกับ SCG โดยตรง ดีใจมากที่เขาให้ความสนับสนุนเป็นอย่างดี ที่นี่ก็หน้าที่เราที่จะต้องให้ความรู้กับชาวบ้าน ชวนทุกคนมาช่วยกันทำฝายด้วย 2 มือเรา ลองผิดลองถูกไปด้วยกัน แรกๆทำฝายปูน พอโดนน้ำพัดก็พังทลาย จนได้คำปรึกษาจาก SCG ให้เราทำฝายจากวัสดุท้องถิ่นที่เรามี จนเรามีวันนี้ฝายบนเขา ฝายทดน้ำ ฝายชะลอน้ำตั้งแต่ต้นจนปลายน้ำ เปลี่ยนจากผู้รับเป็นผู้ให้ ให้ในที่นี้คือให้ทั้งความช่วยเหลือการขาดแคลนน้ำของหมู่บ้านใกล้เคียง และให้ความรู้เรื่องการทำฝายกับใครก็ตามที่อยากเรียนรู้อีกด้วย”

ผู้ใหญ่वंดี อินทรพรม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 บ้านมาบจันทร์ หนึ่งในผู้นำชุมชนผู้ปลุกระดมความรักและพลิกฟื้นชุมชนให้กลับมามีชีวิตอีกครั้งโครงการทำฝายของ SCG คือหนึ่งในโครงการด้านการรับผิดชอบต่อสังคมที่เริ่มต้นมาจากทำกิจกรรมเพื่อร่วมเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในวาระที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา ในปี 2550 ภายใต้ชื่อโครงการ "SCG รักษ์น้ำเพื่ออนาคต" จุดเริ่มต้นของโครงการนี้คือการที่ SCG ได้เข้าศึกษาการอนุรักษ์น้ำที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ และได้ค้นพบหัวใจสำคัญของการอนุรักษ์น้ำ ซึ่งก็คือการสร้างฝายชะลอน้ำเป็นต้นมา

หลักการดำเนินงานของโครงการนี้ของ SCG คือมุ่งเน้นการเข้าไปคำปรึกษาและร่วมมือกับชุมชน ตั้งแต่กระบวนการชี้ให้เห็นความสำคัญของป่า และน้ำ ไปจนถึงความรู้ในการสร้างฝาย ลงพื้นที่ร่วมกับชุมชนเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ หลักการ และวัสดุในการสร้างฝาย ชุมชนเขายายดาแห่งนี้จึงใช้หิน ซึ่งเป็นวัสดุประจำท้องถิ่นที่หาได้ง่าย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนกว่าของการสร้างฝายที่ชาวบ้านสามารถทำเอง ทำได้ ซ่อมแซม และทำทดแทนได้ง่ายและประหยัดกว่า “ต้องใช้คำว่าบ้านมาบจันทร์คือชุมชนตัวอย่าง ที่เห็นความสำคัญของการดูแลป่าต้นน้ำมาตั้งแต่แรก เข้าใจถึงกระบวนการที่เราจะมีน้ำ รักษาได้ ต้องเกิดจากการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ธรรมชาติที่สมบูรณ์ โครงการทำฝายที่นี้ก็เลยเกิดขึ้นโดยมีผู้นำชุมชนเป็นคนขับเคลื่อน”

“สิ่งที่ SCG ทำหลักๆ ก็คือการนำองค์ความรู้มาให้ มีนักวิชาการมาจุดจุดที่เหมาะสม การสร้างด้วยวัสดุแบบไทน และ คำนวณการกักเก็บน้ำให้ยั่งยืนและเหมาะสมกับชุมชน แรกๆ ในขั้นตอนทดลอง เราเองก็ร่วมกันถอดบทเรียนไป พร้อมๆ กับชุมชน ปรับเปลี่ยนแปลงวัสดุ วิธีการให้เหมาะสม ซึ่งวัสดุที่เป็นคำตอบของที่นี่ก็คือการทำฝายหิน ที่ตบ ใจห้อยทั้งความง่าย งบประมาณไม่สูง ทำเพิ่ม ทดแทน ซ่อมแซม ได้ไม่ยาก เมื่อฝายทำงานได้ เราก็อิงประสานงานกับ หน่วยงานราชการ ต่อยอดความรู้ใหม่ๆ เรื่องการวิจัยน้ำ เก็บข้อมูลสถิติของน้ำ เพื่อสร้างนักวิจัยประจำชุมชนต่อไป ซึ่งนี่คือสิ่งที่เรามุ่งเน้นให้กับชุมชนค่ะ”

และก็มาถึงหน้าที่ของนักวิจัยน้ำประจำหมู่บ้าน ผู้ที่ต้องเติมพันทับความเป็นไปของน้ำ ทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับการอุปโภค บริโภค และบริหารให้เกิดการหมุนเวียนน้ำใช้ได้ตลอดปี หน้าที่นี้จึงตกไปอยู่ที่ ประธานประปาหมู่บ้านที่ต้องมีการจัดระบบ ระเบียบของการใช้น้ำ ด้วยการสร้างจุดเก็บ จุดพักน้ำ และระบบบำบัด เพื่อกำหนดรูปแบบการใช้น้ำของชาวบ้านให้สมบูรณ์และสมดุลให้ได้

อย่างบางปีที่เราเจอช่วงเวลาวิกฤตแล้งมากๆ ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงมีนา-เมษา เราคำนวณแล้วว่าปริมาณที่มีเก็บน้อยกว่าที่เราคาดไว้ ซึ่งอาจส่งผลได้กับชาวบ้าน 260 ครัวเรือนของเรา ผมก็เลยคิดค้นทำคู่มือการใช้งานน้ำประปาฉบับเฉพาะกิจเพื่อรณรงค์ให้ชาวบ้านช่วยกันประหยัดน้ำในช่วงนั้นๆ อธิบายง่ายๆก็คือปกติน้ำประปาที่นี้ราคาลูกบาศก์เมตรละ 8 บาท ถ้าบ้านไหนใช้น้ำเกิน 30 ลูกบาศก์เมตร เราจะก็ขอคิดราคาเพิ่มจาก 8 เป็น 15 บาท แล้วมันก็ได้ผลจริงๆ ชาวบ้านร่วมมือกันประหยัด พอพ้นช่วงดักวิกฤตภัยแล้งเอาไว้ 2-3 เดือนนั้น เราก็กลับมาใช้น้ำในราคา 8 บาทได้ตามเดิม ซึ่งชาวบ้านก็ชอบใจกับวิธีนี้” ออบต.งชัย พงษ์ศิลา ประธานประปาหมู่บ้าน หมู่ 7 บ้านมาบจันทร์ ผู้อยู่เบื้องหลังการบริหารจัดการการใช้น้ำของหมู่บ้าน

ปัจจุบัน แม้ปัญหาในบ้านมาบจันทร์จะทุเลาเบาบางลงได้จากความร่วมมือร่วมใจของทุกคน แต่ชาวบ้านต่างก็ไม่นิ่งนอนใจ วางกำลังคนในชุมชนเพื่อการตรวจตราความสงบของผืนป่า และความสมบูรณ์ของผาย เพื่อให้เกิดการแก้ไขได้ทันทางที่ ทั้งนี้ยังต่อยอดไปถึงการพัฒนา เพิ่มศักยภาพด้านอื่นๆ เพื่อสร้างรายได้ สร้างอาชีพใหม่ๆ เพื่อให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี

“ผมรวมกลุ่มคนขับเอนดูโรขึ้นมาก เพื่อเป็นหูเป็นตา ดูแลความสงบเรียบร้อยรอบๆ ชุมชน หน้าที่หลักๆ คือขี่มอเตอร์ไซด์วิบาก ขึ้นไปดูป่า ขี่ไปบนเนินเขา ดูว่ามีตรงไหนแล้ง ต้นไม้ต้นไหนดูแห้งที่จะมีไฟได้ไหม ดูสภาพผายแต่ละจุดว่ายังใช้งานได้ไหม แตกหักเสียหายหรือไม่ เพื่อวางแผนการซ่อมแซม ทุกวันนี้มีอีกหน้าหนึ่งก็คือการพานักท่องเที่ยวชมป่าบ้านเรา เพราะคนมาเที่ยวเขาเอาไปบอกต่อว่าที่นี่มีมอเตอร์ไซด์วิบากขี่พาชมวิวในป่าได้ (หัวเราะ)

ก็พอหมู่บ้านเราดี มีป่า มีน้ำใช้ อะไรรอบมันก็ดีไปหมด สัตว์ใหญ่ หายากอย่างพวกหมึกก็กลับมาได้อาศัยป่าอยู่กินผลไม้ที่เคยปลูกแล้วตายเพราะขาดน้ำ ก็กลับมาอุดมสมบูรณ์ ตอนนี้องไปบ้านไหน ก็เห็นทุกบ้านมีสวนผลไม้ทุเรียน ลองกอง ลำไย เงาะ ออกทุกปีให้ชาวบ้านมีกิน มีรายได้ เลยไม่แปลกใจที่มีนักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามากขึ้น ส่วนใหญ่ที่มา ก็จะชอบชอบธรรมชาติ มากินมานอนมาดูวิถีชาวบ้านที่โฮมสเตย์ ก็เลยค่อยๆ มีการคิดกิจกรรมให้ไปดูการทำฝาย ไปดูป่า ไปดูวิธีการปลูก การทำ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเด่นๆ ก็เป็นเรื่องที่ชอบใจเพราะทำให้ทุกคนในชุมชนอยู่ได้”

อบต. จรุง สุทัศน์ ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นหน่วยลาดตระเวน ตรวจสอบความสงบเรียบร้อยของฝายป่า และผู้ที่เรียกตัวเองว่าของชุมชนบ้านมาบจันทร์

แหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศบ้านมาบจันทร์ : ต้นแบบอนุรักษ์น้ำ ป่ารักคน ชุมชนยั่งยืน

ย้อนกลับไปสิบกว่าปีก่อน ณ บริเวณรอบ “เขาๆ ยายดา” จังหวัดระยอง ยังเป็นพื้นที่แห้งแล้ง ยามแล้งไฟป่ามาเยือน เมื่อถึงคราวหน้าฝน แม้ฝนจะตกแต่ผืนดินก็ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ ทั้งยังเกิดดินถล่มจนเขาหน้าดินแทบไม่เหลือ จากความทุกข์ยากทั้งของตนเองและลูกบ้าน ทำให้ผู้ใหญ่วันดี อินทรพรม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 บ้านมาบจันทร์ จังหวัดระยอง คิดหาทางให้ปากกลับมาสมบูรณ์อีกครั้ง

“หมู่บ้านเรามันแห้งแล้ง ถึงปีไฟก็ไหม้ เราเลยทำโครงการปลูกป่า เราได้แต่ปลูก แต่ไม่รู้ว่าจะทำให้ป่าสมบูรณ์ยังไง อยากทำฝายก็ทำไม่เป็น ทำฝายปูนมันก็ไม่ประสบความสำเร็จ เลยกลับมาคิดใหม่ว่า พ่อหลวงบอกว่า ฝายชะลอน้ำไม่จำเป็นต้องเป็นฝายถาวร มันเป็นฝายที่พังทลายแล้วเราก็ก่อขึ้นมาใหม่ได้”

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงเป็นพลังให้ผู้ใหญ่วันดีสู้ต่อ พร้อมเข้าร่วมกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำกับ เอสซีจี เคมิคอลส์ ซึ่งมีประสบการณ์สร้างฝายชะลอน้ำและโครงการรักษาน้ำเพื่ออนาคต จังหวัด ลำปาง มาแล้ว

“เราเริ่มเข้ามาช่วยสร้างฝายกับชุมชนรอบเขายายดา ตั้งแต่ปี 2550 ตอนแรกมี 1-2 ชุมชน ต่อมาขยายเครือข่ายการสร้างฝายได้รอบเขายายดา 10 หมู่ ซึ่งหมู่ 7 บ้านมาบจันทร์ก็เป็นหนึ่งในนั้น ทำกันมาเรื่อย ๆ ชาวบ้านก็เริ่มเห็นผลว่าสร้างฝายแล้วฝนตกลงบนภูเขา จากเดิมที่ไม่มีฝายชะลอน้ำ ช่วงน้ำหลากน้ำก็ไหลหมดไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ พอหน้าแล้ง ต้นไม้ก็เปลี่ยนสี เหมือนป่าผลัดใบ ใบไม้แห้ง ป่าเหลือง เกิดไฟป่า แต่พอชุมชนเริ่มสร้างฝายกับเราตั้งแต่ปี 2551 ถึง 2553 ชุมชนเริ่มเห็นความเปลี่ยนแปลงบนเขายายดา เพราะฝายที่เราสร้างต้องหมั่นดูแลและซ่อมแซม จึงทำให้ทุกครั้งที่ชุมชนเข้ามาตรวจสอบสภาพฝายจะสังเกตความเปลี่ยนแปลงของป่าที่กลับมาเขียวชอุ่ม และไม่มีไฟป่าเกิดขึ้นในฤดูแล้ง”

สำหรับฝายชะลอน้ำนี้ เอสซีจี เคมิคอลส์ ยึดหลักพระราชดำรัสของในหลวง รัชกาลที่ 9 เรื่องการทำ “ฝายแม้ว” ที่ห้วยฮ่องไคร้ โดยใช้วัสดุตามธรรมชาติไปขวางกั้นร่องน้ำเล็ก ๆ บนเขา เพื่อชะลอการไหลของน้ำให้น้ำมีโอกาสซึมลงไปยังพื้น เหมือนดินเป็นฟองน้ำคอยซับน้ำ

เขายายดาเป็นเขาที่มีหินเยอะ ดังนั้น วัสดุในการทำฝายจึงใช้หินเป็นหลัก และมีการเข้าไปทำฝายรวมถึงซ่อมบำรุงปีละไม่ต่ำกว่า 10 ครั้ง ทำให้วันนี้ป่าเขายายดากลับมาคงคืนความอุดมสมบูรณ์ เป็นความหวังให้ชุมชนบ้านมาบจันทร์ประกอบสัมมาอาชีพด้วยวิถีพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมี เอสซีจี เคมิคอลส์เป็นเพื่อนและพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด

